

Ona göre İslâm medeniyeti, başka medeniyetlerin birikimlerini değerlendirip özümlediği için İslâmîleşmiş bir medeniyettir. "İslâm âlemi" (Islamdom) kavramı da tarihî olarak farklı kültürel gelenekleri paylaşmış toplumların sosyal bütünlüğünü ifade etmektedir. Hodgson'un özellikle *The Venture of Islam* adlı eserinde başvurduğu İslâmî / İslâmîleşmiş ayrımı, bir din ve medeniyet olarak İslâmîyet'e nasıl baktığıyla ilgili belirleyici fikirlerden birini teşkil eder (bu ayrımın bir eleştirisi için bk. Fazlurrahman, s. 51-64).

BİBLİYOGRAFYA :

M. G. S. Hodgson, *Rethinking World History: Essays on Europe, Islam and World History* (ed. Edmund Burke, III), Cambridge 1993, s. IX-XXI, 301-328; Fazlurrahman, "Sources of Dynamism in Islam", *Islam: A Way of Life and a Movement* (ed. M. Tariq Quraishi), Indianapolis 1964, s. 51-64; A. Hourani, *Islam in European Thought*, Cambridge 1991, s. 74-89; a.m.f., "The Venture of Islam", *JNES*, XXXVII/1 (1978), s. 53-62; Clifford Geertz, "Mysteries of Islam", *The New York Review of Books*, XXII/20, New York 1975, s. 18-26; Renate Jacobi, "Marshall G. S. Hodgson. The Venture of Islam", *Bibliotheca Orientalis*, XXXIV/3-4, Leiden 1977, s. 225-228; Edmund Burke, III, "Islamic History as World History: Marshall Hodgson, The Venture of Islam", *IJMES*, X/2 (1979), s. 241-264; a.m.f., "Marshall G. S. Hodgson and the Hemispheric Interregional Approach to World History", *Journal of World History*, VI/1, Honolulu 1995, s. 237-250.

EDMUND BURKE, III

HOENERBACH, Wilhelm

(1911-1991)

Alman şarkiyatçısı.

21 Mart 1911'de Köln'de doğdu. Köln ve Bonn üniversitelerinde İslâm araştırmaları, Romanistik (Latin dilleri) ve İngiliz filolojisi tahsil etti. Bonn Üniversitesi'nde İdrîsî'nin *Nüzhetü'l-müştaşâk*'ı üzerine doktorasını verdikten (1936) sonra Breslau Üniversitesi'nde Otto Spies'in asistanı oldu ve burada Ebû Muhammed el-Abderî'nin *er-Rihletü'l-Mağribiyye*'si hakkında hazırladığı tezle doçent oldu (1939). II. Dünya Savaşı'ndan sonra Breslau tekrar Polonya'ya geçtiği için Bonn'a gitti ve burada önce doçent, arkasından da profesör sıfatıyla çeşitli görevler üstlendi. 1959 yılında misafir profesör olarak Los Angeles'e davet edildi; ülkesine döndüğünde Kiel Üniversitesi'nin İslâm Araştırmaları Kürsüsü başkanlığını üstlendi (1962). 1970'te hocası Otto Spies'in yerine Das Orientalische Seminar ile Das Se-

minar für Orientalische Sprachen'in direktörlüğüne getirildi. 1976'da emekli olduysa da ilmî faaliyetlerini sürdürdü. 10 Mayıs 1991 tarihinde Bonn yakınlarındaki Troisdorf'ta öldü.

Hoenerbach özellikle Endülüs İslâm dünyasına büyük ilgi duydu. Granada ve Barselona üniversitelerindeki ilmî çalışmalarına katıldı; 1980 yılından itibaren de *Andalucia Islámica* (Granada) adlı derginin yayıncıları arasında yer aldı. 1964'te Barselona'daki Académia de Buénas Letras'ın muhabir üyesi olan Hoenerbach'a 1982 yılında Barselona Üniversitesi'nden fahri doktorluk pâyesi verildi. İspanya'ya karşı duyduğu alâka onu Orta Amerika ülkeleriyle de ilgilenmeye sevketti; buralara çeşitli seyahatlerde bulunarak araştırmalar yaptı ve konferanslar verdi.

Eserleri. 1. *Deutschland und seine Nachbarländer nach der grossen Geographie des Idrisi (t. 1162)* (Stuttgart 1937-1938). İdrîsî'nin *Nüzhetü'l-müştaşâk* adlı coğrafya kitabına göre Almanya ve komşuları konusunu ele alan doktora çalışmasıdır. 2. *Das nordafrikanische Itinerar des 'Abdârî vom Jahre 688/1289* (Leipzig 1940; Lichtenstein 1966). Abderî'nin *er-Rihletü'l-Mağribiyye*'si üzerine hazırladığı doçentlik tezidir. 3. *Cervantes und der Orient. Algier zur Türkenzeit* (Walldorf-Hessen 1953). İspanyol tarihçisi Fray Diego de Haedo'nun *Topografia e historia de Argel* adlı kitabından da faydalanarak 1575-1580 yılları arasında Cezayir'de hapis yatan Cervantes'in hatıraları ile aynı dönemde yazılmış diğer eserler arasında yaptığı bir karşılaştırmadır. 4. *Die vulgärrabische Poetik al-Kitâb al-'Âfil al-hâli wal-murâhhas al-gâli des Şafiyüddin Hillî* (Wiesbaden 1956). Safiyüddin el-Hillî'nin *el-'Âfilü'l-hâli* adlı risâlesinin tahkikli neşri ve Almanca tercümesidir. 5. *Ibn at-Ṭayyib, Fiqh an-Naşrâniya. "Das*

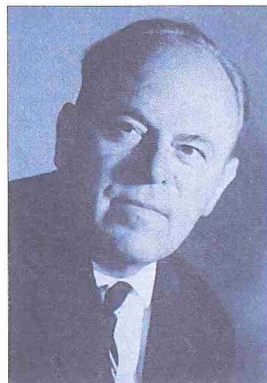
Recht der Christenheit" (Otto Spies ile birlikte Louvain 1956-1957). Ebû'l-Ferec İbnü't-Tayyib'in *Fıkhü'n-Naşrâniyye* adlı eserinin Almanca tercümesiyle birlikte tahkikli neşridir. 6. *Islamische Geschichte Spaniens. Übersetzung der 'Amâl al-'âlâm und ergänzender Texte* (Zürich-Stuttgart 1970). Gırnatalı şair ve devlet adamı Lisânüddin İbnü'l-Hatîb'in *'Amâlü'l-'âlâm* adlı eserinin tamamlayıcı metinlerle birlikte yapılmış neşri ve tercümesidir. 7. *Dichterische Vergleiche der Andalus-Araber* (Bonn 1973). Endülüs Arap şiirine dair bir eserdir. 8. *Spanisch-islamische Urkunden aus der Zeit der Nasriden und Moriscos* (Bonn 1965). Nasrîler'in ve Gırnata'nın düşmesinden sonra İspanya'da kalan Araplar'la (Moriskolar) ilgili belgeler üzerine yapılmış bir çalışmadır. 9. *Agrarische Vorstellungen in Nordafrika. Protokolle* (Stuttgart 1984). Kuzey Afrika'daki ziraî çalışmalar hakkındadır.

En önemli makalelerinden bazıları da şunlardır: 1. "Was Bleibt uns vom Arabischen Granada?" (*WI*, XXIII-XXIV [1984], s. 388-423). Granada'daki turizm açısından önem taşıyan Elhamra Sarayı dışında kalan İslâmî yapıların kasıtlı bir ihmal sonucunda nasıl ortadan kaldırıldığını ve halen mevcut eserlerin kötü durumunu anlatan bir çalışmadır. 2. "Der deutsche Humanist Hieronymus Münzer im eroberten Granada" (*a.g.e.*, XXVII [1987], s. 45-69). Hieronymus Münzer adlı bir Alman'ın İspanyollar'ın eline yeni geçmiş olan Granada şehrine Ekim 1494'te yaptığı seyahati ele almakta ve özellikle Münzer'in şehrin müslüman kesimiyle ilgili tesbitlerini incelemektedir.

Bunların yanı sıra müellifin Kuzey Afrika ve Endülüs'te ziraat, ticaret, Abbâsîler zamanında askeriye gibi konuları işlediği ve *Oriens, Der Islam, Die Welt des Islams, Andalusia Islámica* gibi çeşitli dergilerde yayımladığı birçok makalesi mevcut olup bütün eserlerinin sayısı yetmiş civarındadır (*Bibliographie*, XIV, 480-482; Schützinger, XXX/1 [1992], s. 1-5).

BİBLİYOGRAFYA :

Convegno di Scienze Morali Storiche e Filologiche 27 Maggio-1° Giugno 1956, Roma 1957, s. 483; Necîb el-Akîkî, *el-Müştaşâk*, Kahire 1980, II, 453-454; M. Cuhâ, *ed-Dirâsâtü'l-'Arabîyye ve'l-İslâmiyye fi 'Urûbâ*, Beyrut 1982, s. 223; *Bibliographie der deutschsprachigen arabistik und Islamkunde* (haz. Fuat Sezgin), Frankfurt 1992, XIV, 480-482; H. Schützinger, "Wilhelm Hoenerbach zum Gedenken", *WI*, XXXI/1 (1992), s. 1-5.

Wilhelm
Hoenerbach

HİDAYET YAVUZ NUHOĞLU